

NORGES HØYESTERETT

Den 27. august 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-01689-A, (sak nr. 2012/617), straffesak, anke over dom,

A (advokat Tor Kjærvik)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Erik Førde)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Endresen**: Saken gjelder anke over dom om utvidet inndragning etter straffeloven § 34 a.
- (2) A, født 7. mars 1963, ble ved Oslo statsadvokatembeters tiltalebeslutning 26. mai 2010 satt under tiltale for tre overtredelser av straffeloven § 162 første ledd, jf. annet ledd (tiltalens post I a, b og d), og to overtredelser av straffeloven § 162 første ledd (tiltalens post II e og f). Tiltalen omfattet også flere andre personer, men deres forhold er uten relevans for inndragningsspørsmålet.
- (3) Follo tingrett avsa 17. november 2010 dom som for A har denne domsslutning:

"1. Tiltalte nr. 1 A frifinnes for tiltalen post I bokstav a.

Tiltalte nr. 1 A dømmes for to overtredelser av straffeloven § 162 første og annet ledd og to overtredelser av straffeloven § 162 første ledd til fengsel i ett år og seks måneder, jf. straffeloven § 62, § 64 og § 61.

A dømmes til å tåle inndragning av 32 000 kroner, jf. straffeloven § 34.

A dømmes til å tåle utvidet inndragning av ..."

- (4) Deretter følger i slutningen en oppstilling av knapt 300 gjenstander som ble inndratt. Blant det som ble inndratt var en bil, en ATV og en fritidsbåt med påhengsmotor, men hovedtyngden var et helt ualminnelig stort antall verktøykofferter og annet utstyr.
- (5) Både A og påtalemyndigheten anket dommen til Borgarting lagmannsrett, som ved beslutning 18. mars 2011 nektet As anke fremmet for så vidt gjaldt tiltalens post II e og f, og for øvrig henviste ankene til ankebehandling.
- (6) Lagmannsretten, som ved avgjørelsen av skyldspørsmålet var satt med lagrette, avsa 17. februar 2012 dom der A ble funnet skyldig i alle forholdene omhandlet i tiltalens post I a, b og d, og for ham har dommen slik domsslutning:
- "2. A, født 7. mars 1963, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd jf. andre ledd samt de forhold som er rettskraftig avgjort ved Follo tingretts dom, alt sammenholdt med straffeloven §§ 61, 62 og 64 til en straff av fengsel i 2 – to – år. Fullbyrdelsen av 6 – seks – måneder av straffen utstår etter reglene i straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 5 – fem – år.**
- 3. I medhold av straffeloven § 34 første og andre ledd inndras hos A 32 000 – trettitotusen – kroner.**
- 4. I medhold av straffeloven § 34 a inndras fra A følgende gjenstander: ..."**
- (7) Omfanget av den utvidede inndragningen er i lagmannsrettens dom tilnærmet det samme som i tingrettens dom. Forskjellene er at lagmannsretten ikke har inndratt et bilde, som ble ansett å være en gave fra domfeltes mor, og diverse bilder og personlige eiendeler med videre, som ble ansett å ha tilhørt domfeltes avdøde ektefelle.
- (8) A har anket dommen til Høyesterett for så vidt gjelder idømmelsen av utvidet inndragning. Anken gjelder lovanvendelsen og saksbehandlingen. Det anføres at det foreligger mangelfulle domsgrunner og feil i lovanvendelsen. Lagmannsretten hevdes uriktig å ha lagt til grunn at det er anledning til å inndra derelinkvert gods, som domfelte har funnet på diverse forlatte byggeplasser. Dessuten er bevisreglene anvendt feil når det ikke er tatt tilbørlig hensyn til vanskelighetene med å føre bevis for de legitime inntekter, som ligger langt tilbake i tid.
- (9) Domsgrunnene er utilstrekkelige fordi vesentlige bevis og anførsler ikke drøftes. Domfeltes innvendinger mot kontantoppstillingen og hans påberopelse av at verdien av verktøysamlingen var urealistisk høy, skulle vært nærmere drøftet. Det er også en feil at lagmannsretten ikke nevner at domfelte i 1999 solgte et hus med god gevinst og at han i 2001 fikk en større forsikringsutbetaling. Retten skulle ha klargjort på hvilket grunnlag den har funnet å kunne la derelinkvert gods, som domfelte forklarte å ha funnet, inngå i det som ble inndratt. Selv om beslagsforbudet i dekningsloven § 2-3 første ledd bokstav b ikke får direkte anvendelse, skulle retten ha drøftet betydningen av at vesentlige deler av det som ble påstått inndratt etter sin art omfattes av beslagsforbudet. Det anføres videre at det ikke fremgår av dommen hvilke inntekter lagmannsretten har lagt til grunn at A har hatt, utover at de ikke har vært tilstrekkelige.
- (10) *Påtalemyndigheten* anfører at lagmannsrettens lovanvendelse er riktig, og at domsgrunnene er fullt tilstrekkelige.
- (11) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*

- (12) Utvidet inndragning kan etter straffeloven § 34 a første ledd bokstav a finne sted "når lovovertrederen finnes skyldig i en straffbar handling av en slik art at den kan gi betydelig utbytte, og han har foretatt ... en eller flere straffbare handlinger som samlet kan medføre straff av fengsel i 6 år eller mer, eller forsøk på en slik handling".
- (13) A er blant annet dømt for tre grove narkotikaforbrytelser som hver for seg har en strafferamme på 10 års fengsel. Alvorlighetskravet er dermed oppfylt. Under henvisning til at narkotikaforbrytelser etter sin art kan gi betydelig utbytte, har lagmannsretten riktig funnet at også vilkåret om betydelig utbytte er oppfylt.
- (14) Når de lovbestemte vilkårene for utvidet inndragning er oppfylt, beror det på et skjønn om adgangen skal benyttes. Det fremgår av Ot.prp. nr. 8 (1998–1999), side 68 at det "primært [er] personer med en kriminell livsstil forslaget tar sikte på å ramme". Lagmannsretten har – som tingretten – funnet at As kriminelle virksomhet er i kjernen av den typen virksomhet som straffeloven § 34 a tar sikte på å ramme, og at utvidet inndragning derfor skal finne sted.
- (15) At grunnvilkårene for utvidet inndragning er oppfylt, er for Høyesterett ikke bestridt, og forsvareren har ikke hatt innvendinger mot lagmannsrettens vurdering av As virksomhet i den aktuelle relasjon. Jeg finner for fullstendighetens skyld likevel grunn til å tilføye at A i årene 1980–2005 ti ganger er dømt for grove vinningsforbrytelser. Han er også fire ganger dømt for alvorlige narkotikaforbrytelser.
- (16) Hva utvidet inndragning kan gå ut på, reguleres av straffeloven § 34 a andre ledd. Det bestemmes her at "alle formuesgoder som tilhører lovovertrederen, [kan] inndras hvis han ikke sannsynliggjør at formuesgodene er ervervet på lovlig måte". Lagmannsretten har tatt utgangspunkt i at det ikke er tilstrekkelig å påvise at et konkret erverv er betalt med lovlige inntekter. Det gjelder det tilleggsvilkår at de samlede lovlige inntekter må overstige det som kan antas å ha medgått til vanlig forbruk, og at det i denne sammenheng bare kan medtas inntekter som det er sannsynlighetsovervekt for at er lovlige.
- (17) Disse rettslige utgangspunkter er utvilsomt riktige. I NOU 1996: 21, side 107, gis begrunnelsen for at dette må være den riktige forståelse av § 34 a:
- "Et særlig spørsmål oppstår dersom det gjøres 'sannsynlig' at vedkommende til en viss grad har hatt lovlige inntekter, samtidig som de på langt nær er tilstrekkelige til å forklare vedkommendes formue. Dersom de lovlige inntektene ikke overskrider hva som medgår til normalt forbruk, bør hele formuen regnes å være ervervet ved straffbar virksomhet. Noen forholdsmessig fordeling på lovlig og ulovlig erverv bør ikke skje. Da alle skal livnære seg ved lovlig erverv, ville en motsatt løsning i realiteten innebære at vedkommende fikk beholde deler av hva som er tjent ved straffbar virksomhet. En forholdsmessig fordeling bør mao. bare skje i den utstrekning lovlig erverv overskrider hva som medgår til ordinært forbruk."**
- (18) Denne forståelse av § 34 a er senere fastslått ved Høyesteretts dommer i Rt. 2003 side 1096 avsnitt 10-12 og Rt. 2007 side 583 avsnitt 75.
- (19) Jeg kan ikke se at det er noen grunn til at det å finne derelinkvert gods, i denne sammenheng skulle vurderes på en annen måte enn andre lovlige inntekter, som for eksempel lønnet arbeid, arv eller gave. Ikke i noe tilfelle vil konsekvensen kunne bli at det inndras noe utover vinningen ved den kriminelle virksomhet. At lagmannsretten har

unntatt fra inndragning en gave fra As mor, bygger forøvrig ikke på at vilkårene for inndragning ikke ble ansett oppfylt; unntaket er et utslag av "kan-skjønnnet".

- (20) Det var da ikke nødvendig for lagmannsretten å ta stilling til om det faktisk kunne legges til grunn at deler av verktøysamlingen var funnet på arbeidsplasser etter at verktøyet var derelinkvert av de tidligere eiere. På grunnlag av prosedyren finner jeg grunn til å tilføye at det ikke, slik forsvareren har anført, kan legges til grunn at lagmannsretten likevel har tatt standpunkt. At det skulle være funnet verdifullt bevisst etterlatt verktøy i et slikt omfang at det kunne hatt praktisk betydning for inndragningsspørsmålet, fremstår allerede i utgangspunktet som så vidt urealistisk at det, hensett til de øvrige omstendigheter i saken, må legges til grunn at lagmannsretten har reservert seg når akkurat denne anførsel fra As side angis i anførselstegn.
- (21) Lagmannsretten konkluderer, etter en konkret gjennomgang av As anførsler, at det ikke er sannsynliggjort større lovlige inntekter enn det som er medgått til forbruk. Det følger ikke av den manglende påpekning av vanskelighetene med å føre bevis for eldre forhold, at lagmannsretten for denne perioden har bygget på et uriktig beviskrav. At den domfelte har vansker med å sannsynliggjøre lovlige inntekter fordi inntektene er vunnet ved "svart" arbeid, kan klart nok ikke i seg selv føre til begrensninger i inndragningen. Tvert imot presiseres det i forarbeidene, som lagmannsretten viser til, at det i en slik situasjon "gjennomgående [bør] stilles strenge krav før lovlig erverv er sannsynliggjort", jf. Ot.prp. nr. 8 (1998–1999), side 69. Det er heller ikke for øvrig noe holdepunkt i lagmannsrettens dom for at det er stillet for strenge krav til sannsynliggjøring av inntekter for årene forut for 1995.
- (22) Kravet til domsgrunner følger av straffeprosessloven § 40 andre ledd andre punktum. Etter bestemmelsen skal retten "opplyse om de grunner retten har lagt vekt på ved fastsetting av straff og andre rettsfølger". Retten må imidlertid også angi hovedpunktene i bevisvurderingen. Det kreves ingen detaljert beskrivelse, men det må fremgå hvilke omstendigheter retten i hovedsak har bygget på når den er kommet til at domfelte ikke i den aktuelle periode hadde lovlige inntekter utover det som medgikk til forbruk.
- (23) Inndragningsspørsmålet ble meget inngående behandlet for lagmannsretten. Det fremgår av rettsboken at det medgikk to fulle rettsdager til bevisføringen vedrørende dette spørsmålet. As egen forklaring strakk seg over en hel rettsdag. Det var for lagmannsretten utarbeidet detaljerte oversikter over de eiendeler som ble påstått inndradd, og politirevisor Elisabeth Fimland redegjorde for den privatforbruksanalyse som hun hadde utarbeidet, herunder om de omfattende undersøkelser og beregninger som var gjort for å avklare As inntektsforhold tilbake til midten av 90-tallet. Den grundige behandling viser at retten ikke på noen måte har tatt lett på de anførsler A fremsatte.
- (24) Det er etter mitt syn ikke noe å innvende mot lagmannsrettens domsgrunner. Retten tar utgangspunkt i privatforbruksanalysen, som viser at de inntekter som er oppgitt til beskatning i de fleste årene ligger klart under det som er nødvendig for å dekke et normalt forbruk. Retten behandler så, en for en, en rekke av domfeltes anførsler om alternative tilkomster og reduserte kostnader. I denne gjennomgang går retten også inn på de påberopte bevis.
- (25) Forsvareren har, som jeg tidligere har gjengitt, i tillegg til de mer generelle innvendinger mot domsgrunnene, også vist til konkrete omstendigheter og anførsler som hevdes å være

utilstrekkelig behandlet i lagmannsrettens dom. Jeg kan ikke se at lagmannsretten måtte ha utdypet sitt syn på noen av disse spørsmål.

- (26) Det er på det rene at dekningslovens regler om beslagsforbud ikke får anvendelse som en begrensning i hva som kan besluttes inndratt, jf. Rt. 2003 side 1096 avsnitt 15. Gitt at A ikke drev noen aktuell virksomhet, og at det i en eventuell fremtidig virksomhet bare kunne være aktuelt å anvende en ubetydelig del av det verktøyet som var påstått inndradd, hadde lagmannsretten etter mitt syn ingen foranledning til å reise denne problemstillingen.
- (27) Lagmannsretten har konkludert med at de lovlige inntekter som ikke var inkludert i privatforbruksanalysen, også samlet sett var utilstrekkelige til å dekke det antatte forbruk. Jeg kan ikke se at retten hadde noen oppfordring til å konkretisere "tilleggsinntektene" utover dette. Det følger også av lagmannsrettens konklusjon at verdien av verktøy og utstyr blir uten betydning for inndragningsspørsmålet. Ingen del av utstyret anses ervervet ved lovlige midler.
- (28) Det fremgår av privatforbruksanalysen at det for året 1999 er inkludert en likviditetstilførsel på 273 003 kroner og at det for 2001 er tatt hensyn til at 474 468 kroner ble utbetalt i forsikrings sak. Lagmannsretten behøver klarligvis ikke kommentere de ulike elementer i privatforbruksanalysen, og det er uklart om det har vært noen uenighet om hussalget. Det er i anken til Høyesterett opplyst at domfeltes og hans kones bolig ble kjøpt for 260 000 kroner på 80-tallet, at boligen ble solgt i 1999 for 635 000 kroner, og at han hadde overtatt boliglånet ektefellene tidligere hadde sammen. Disse opplysningene, om de legges til grunn, viser ikke at likviditetstilførselen var en annen enn det som er lagt til grunn i privatforbruksanalysen. Domfelte har for Høyesterett ikke utdypet dette, og det kan ikke legges til grunn at dette er noe lagmannsretten skulle ha behandlet mer utførlig.
- (29) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (30) Dommer **Bergsjø:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (31) Dommer **Webster:** Likeså.
- (32) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (33) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (34) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekrefte: